

Piękno i brzydota na przykładach malarstwa epoki renesansu i baroku

Piotr Herla

Scenariusz lekcji

Poradnik metodyczny do programu nauczania historii sztuki
dla III etapu edukacyjnego (liceum ogólnokształcącego i technikum)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Marcin Pełka
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

Temat zajęć:

Piękno i brzydota na przykładach malarstwa epoki renesansu i baroku

Poziom edukacyjny:

szkoła ponadpodstawowa

Klasa, czas trwania zajęć:

II–III, 45 minut

Cele ogólne:

- utrwalenie wiedzy na podstawie poznanych wcześniej przykładów malarstwa renesansowego i barokowego, rozwój wiedzy – zapoznanie się z kilkoma nowymi przykładami dzieł z tych epok;
- omówienie pojęć: piękno, brzydota, kanon, „rubensowskie kształty”, ideał, idealizacja, weryzm;
- indywidualna i swobodna interpretacja dzieła sztuki i pojęć na podstawie doświadczeń, wiedzy i emocji ucznia;
- powtórzenie i utrwalenie pojęć, takich jak „kanon piękna”;
- rozwijane kompetencje kluczowe: osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się, świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne**Uczeń:**

- zna i rozumie pojęcia z zakresu malarstwa okresu renesansu i baroku oraz inne, takie jak „kanon piękna”;
- formułuje własne krytyczne sądy na temat dzieł i postaw artystycznych.

Metody, techniki i formy pracy:

- uczenie się we współpracy;
- rozmowa kierowana;
- dyskusja;
- praca z tekstem;
- materiałem ilustracyjnym;
- praca w grupach;
- praca z całym zespołem klasowym.

Środki dydaktyczne:

- papier;
- przybory do pisania;
- reprodukcje w formie cyfrowej lub wydrukowane;
- tekst przygotowany na podstawie książek Umberto Eco *Historia Piękna* i *Historia Brzydoty*;
- reprodukcje (cyfrowe lub w formie drukowanej) dzieł, np. Jan Vermeer – *Dziewczyna z perłą*, Peter Paul Rubens – *Sąd Parysa*, Rembrandt – *Autoportret* (ostatni), Domenico Ghirlandaio – *Starzec i chłopiec*.

Materiały online pomocne przy przygotowaniu lekcji:

- Barwny spektakl na płótnach Petera Paula Rubensa (dostęp: 9.09.2022);
- Upadek artysty – Rembrandt van Rijn (dostęp: 9.09.2022);
- Mali mistrzowie – Twórczość Jana Vermeera van Delft (dostęp: 9.09.2022);
- Portret renesansowy (dostęp: 9.09.2022).

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

Część wstępna

- Nawiązanie kontaktu z uczniami, czynności organizacyjne. Dostosowanie ustawień krzesel i ławek do ćwiczenia, uczniowie widzą się nawzajem (podkowa, koło). Wprowadzenie zasad porządkujących wspólną pracę (praca w spokoju, nieprzeszkadzanie, koncentracja na zadaniu, szacunek dla innych).
- Przedstawienie planu lekcji, omówienie, „co będziemy dzisiaj robić” (czego uczniowie się dzisiaj nauczą, jak przebiegać będą zajęcia).
- Wybranie losowo spośród uczniów moderatora oraz kronikarza. Zapoznanie ich z obowiązkami. Pierwszy ma za zadanie dbać o to, by wszyscy mogli zabrać głos, mieli tyle samo czasu na zabranie głosu podczas zajęć. Pilnuje też, żeby nie omawiać jednego tematu zbyt długo. Drugi zapisuje przebieg lekcji (najważniejsze jego zdaniem stwierdzenia, pomysły, opinie), może też tworzyć wizualny zapis przebiegu dyskusji.
- Przedstawienie tematu zajęć przez nauczyciela. Postawienie pytania: „Czym są piękno i brzydota?”.
- Poznanie indywidualnych oczekiwań uczniów względem tematu lekcji: jakie mają pytania, czego chcieliby się w danym temacie dowiedzieć. Kanclerz notuje odpowiedzi na kartce lub tablicy.
- Poinformowanie uczniów, co uzyskają z zajęć.

Część właściwa

- Uczniowie kolejno zabierają głos (moderator dba o uzgodniony na początku zajęć porządek). Mają za zadanie odnosić się w sposób konstruktywny do wypowiedzi poprzednika. Zadaniem nauczyciela jest obserwacja przebiegu lekcji i ingerowanie jedynie w sytuacjach kryzysowych.
- W połowie lekcji nauczyciel przedstawia przygotowane wcześniej przykłady reprodukcji dzieł artystów renesansowych i barokowych i krótko omawia pojęcia związane z tematem, prosząc uczniów, aby powiedzieli, co o nich sądzą, i odnieśli do nich uwagi z pierwszej części zajęć.
- Nauczyciel może w razie potrzeby nakierowywać uczniów, zadając pytania pomocnicze (np. o kanon w sztuce i współczesnym świecie lub o to, jak rozumieją piękno wewnętrzne).
- Następuje dalsza część dyskusji.

Część podsumowująca

- Uczniowie mówią o wszystkich ważnych obserwacjach, dzielą się wrażeniami z lekcji. Głos zabierają też kronikarz i moderator: opisują, jak z ich punktu widzenia przebiegała dyskusja, czy była ich zdaniem ciekawa. Uczniowie sami podają przykłady zastosowania nabytej wiedzy. Odnoszą się do zapisanych na początku na tablicy pytań.

- Dla rozładowania napięcia/odpoczynku uczniowie za pomocą smartfonów i aplikacji Google Arts & Culture robią sobie selfie i mogą 2–3 minuty spędzić na pokazywaniu innym, jakie portrety aplikacja dobrała na podstawie wykonanego przez nich zdjęcia.
- Uczniowie komentują krótko, jak podobały im się zajęcia.

Komentarz metodyczny

- Moderowanie przebiegu zajęć przez wybranego ucznia pozwala nauczycielowi na obserwowanie, jak radzi sobie uczeń z przydzielonym zadaniem. Wnioski z tej obserwacji mogą pomóc nauczycielowi dobrać nowe lub inne metody, ewentualnie przekazać uczniowi swoje pomocne uwagi. Może również wykorzystać tę sytuację do docenienia ucznia i wystawienia mu pozytywnej oceny.
- W ramach odpoczynku zamiast wykonania selfie można zaprezentować materiał pokazujący rekonstrukcję komputerową wyglądu osób pozujących do znanych portretów, znajdujący się w serwisie internetowym YouTube: [Historical Paintings Brought to Life Using AI Animations](#) (dostęp: 9.09.2022).
- Zaproponowane zajęcia poruszają delikatny temat. Jednocześnie dają olbrzymie możliwości, aby o nim rozmawiać, odnosząc się do zewnętrznych przykładów. Dlatego nauczyciel powinien dokładnie rozważyć część lekcji związaną z robieniem selfie przez uczniów. W okresie adolescencji młodzież bywa hiperkrytyczna w stosunku do innych, a także niepewna własnego wyglądu, często trawiona kompleksami. Nie w każdym zespole klasowym ten element lekcji jest polecany.
- Należy pamiętać o dostosowaniu przebiegu zajęć do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Uczniowie o niepełnosprawnością intelektualną o stopniu lekkim mogą mieć problem z artykulacją i potrzebować więcej czasu na spokojną wypowiedź lub odpowiedź na zadane pytania. Można im ją ułatwić przez zadawanie im pytań mniej złożonych, biorąc pod uwagę stopień ich niepełnosprawności. Skomplikowane zdania dzielić można na kilka części. np. o tytułowe zagadnienie scenariusza można zapytać kolejno: Czym jest piękno? Czym jest brzydota? – za każdym razem pozwalając uczniowi udzielić odpowiedzi. Jeśli pytania są dla ucznia trudne lub niezrozumiałe, należy postarać się sformułować je w prostszy sposób. Polecenia i komunikaty kierowane do ucznia także powinny być nieskomplikowane i krótkie. Inni uczniowie powinni pamiętać o stosowaniu się do zasad wprowadzonych na początku zajęć – „szacunek dla innych”, „praca w spokoju”, „nie przeszkadzamy”.

Piotr Herla – absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na kierunku malarstwo – dyplomowa praca pisemna z historii sztuki na temat „Fałszerstwo w sztuce”. Absolwent SWPS na kierunku User Experience Design/Product Design. W latach 2002–2006 asystent stażysta w pracowni druku płaskiego – litografii profesora Józefa Budki. Zawodowo zajmuje się przygotowaniem identyfikacji wizualnej i ilustracji oraz animacją. Współpracuje przy projektach edukacyjnych, tworzeniu materiałów dla edukacji. Prowadził warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Współpracuje przy projekcie „Psychologia edukacyjna” oraz tworzeniu materiałów dla grupy edukacyjno-szkoleniowej Sokrates.